

PROKURATUUR

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn
info@justdigi.ee

Teie: 12.03.2026 nr 8-1/1921-1

Meie: 18.03.2026nr RP-1-6/26/2539

Prokuratuuri arvamus kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõule

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Prokuratuur tänab võimaluse eest anda arvamus kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse (rahvusvahelise koostöö lihtsustamine) eelnõule.

Prokuratuur toetab eelnõu eesmärki tõhustada ja lihtsustada rahvusvahelist kriminaalmenetlusala koostööd teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Samas peab prokuratuur vajalikuks välja tuua alljärgnevad tähelepanekud.

Esmalt selgitab prokuratuur põhjalikumalt seisukohti seoses järelevalve ja vabadusekaotuse tunnistusega.

I Euroopa Liidu Nõukogu raamotsuse 2008/909/JSK, 27.11.2008, vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (edaspidi Raamotsus) artikkel 13 sätestab: „Väljaandjariik võib põhjendusi esitades võtta täidesaatvast riigist tagasi tunnistuse selle ajani, kuni karistuse täideviimine ei ole täidesaatvas riigis alanud. Täidesaatev riik ei vii tunnistuse tagasivõtmisel enam karistust täide.“

Vabadusekaotuse tunnistust reguleerivas KrMS 19. ptk 8. jao 6. jaotises, millega võeti Eesti õigusesse üle nimetatud Raamotsus, leidub analoogses sõnastuses vaid KrMS § 508⁵⁰, kuid nimetatud paragrahv asub seaduse 3. alljaotises pealkirjaga „Vabadusekaotuslikke karistusi ja vabadust piiravaid meetmeid käsitleva kohtuotsuse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile“ ning reguleerib seletuskirja kohaselt Eesti poolt tunnistuse koostamist ja edastamist välisriigile (Seletuskiri RT I, 21.06.2014, 11 - jõust. 01.01.2015). Samamoodi on see sätestatud ka järelevalve tunnistuse Euroopa Liidu liikmesriigile esitamise olukorras KrMS §-s 508⁶⁶.

Samasisuline õigus peaks olema sätestatud ka teistele riikidele, kes Eestile vabadusekaotuse tunnistusi või järelevalve tunnistusi esitavad. Näiteks oleks võimalik muuta/täiendada KrMS § 508⁴⁸ ning § 508⁶⁴ selliselt, et need sisaldaks eraldi punktina ka tunnistuse tagasivõtmist ning selle tagajärge.

II Praktikas on osutunud probleemseks KrMS § 489¹⁰ lg 1 p 3 tõlgendamine, mistõttu tuleks seda täpsustada. Nimelt tõlgendavad osad kohtunikud sätet selliselt, et kaitsja osavõtt on

RIIGIPROKURATUUR

Wismari 7 / 15188 TALLINN / 694 4400 / info@prokuratuur.ee / www.prokuratuur.ee
Registrikood 70000906

vabadusekaotuse tunnistuste puhul alati kohustuslik. Teised kohtunikud tõlgendavad seda selliselt, et kaitsja osalemine on vajalik vaid siis, kui isik kannab teises riigis juba karistust, kuid ei ole vajalik juhul, kui isik ei ole asunud veel karistust kandma. Prokuratuur on seisukohal, et vabadusekaotuse tunnistuse puhul võiks olla kaitsja kaasamine alati kohustuslik.

III Erinevaid tõlgendusi on ka selles, kas süüdimõistetud isiku osalemine on kohustuslik/vajalik vabadusekaotuse ja järelevalve tunnistuste istungitel. Vabadusekaotuslike tunnistuste puhul, eriti juhul, kui isik kannab karistust juba teises riigis, võib isiku osalemine istungil osutuda keeruliseks. Prokuratuur on seisukohal, et isiku viibimine istungil ei ole vajalik, kui temalt on enne Eesti Vabariigile vabadusekaotuse või järelevalve tunnistuse saatmist arvamust küsitud ning see arvamus on lisatud vastavale tunnistusele.

IV Kohtunikud tõlgendavad erinevalt ka küsimust, kas prokurör peab viibima määruse kuulutamise juures. Selguse huvides ja menetlusökonoomikast lähtuvalt võiks KrMS § 489⁹ lõiget 4 täiendada selliselt, et prokuröri osalemine kohtuistungil on küll kohustuslik, kuid mitte määruse kuulutamisel. Alternatiivselt võib küsimuse lahendada KrMS §-s 489¹¹.

KrMS § 508⁶⁴ muutmise seonduvalt on seletuskirjas märgitud, et teatud olukordades nähakse ette võimalus anda järelevalve ja otsuste tegemise pädevus tagasi otsuse teinud riigile. Samas ei ilmne seletuskirjast, kes antud protsessi korraldab. Seetõttu on prokuratuur seisukohal, et tagasiandmise korraldamiseks tuleb fikseerida ka selle menetluslik kord.

KrMS § 507 lõike 3 muutmise osas leiab prokuratuur, et eraldi regulatsioon võiks olla olukordadeks, kus algselt teeb kohus riigisisese vahistamise ilma Euroopa vahistamismääruse nõuete analüüsita, kuid hiljem selgub, et see on siiski vajalik. Seega võiks seadus sisaldada võimalust tagaselja vahistamise juurde esitada Euroopa vahistamismääruse väljastamise taotlus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Astrid Asi

riigi peaprokurör